

to? qua ratione compescuit Deus corvi inclinationem? Intuimini illum per aera volitantem! ore tenebat panem, & unguibus carnes, quomodo ergo depascere carnes poterat, cum os detentione panis occupatum habebat? Ad rem nostram nota, mi Christiane, panem hunc fuisse figuram SS. Eucharistiae, quae, cum ore tenetur, frangit stimulus carnis, & compescit effraenes libidinis appetitus; ita annotat, & totum hunc discursum confirmat S. Cyrillus Alexand. ap. Barz. ser. 30. n. 16. de Pane hoc Angelico ita scribens: *sedam, cum in nobis maneat Corpus, serventem membrorum nostrorum legem.* Age, mi juvenis, dum SS. Epulum ore tenes, roga, ut hunc effectum in te operetur, id est, ut robar & auxilium tibi conferat tentationes vincendi, consuetudinem eradicandi, pravas occasionis fugiendi, & caste vivendi. Disce forte, te in profundum caecorum venisse? Nil resistit, etsi corvus sis, etsi anima nigerrimis sis, etsi diu insulfum illud *Cras* crocites, etsi consuetudine velat altera natura in nefas abriptaris, ne cadas animo, si serio sacrae Communionis virtuti coopereris, *scilicet serventem membrorum nostrorum legem.* O si serio velles, quam cito posses tam nobilem, ac salutarem effectum experiri.

§. III. *Recordanda sunt aeterna.*

8. Tertio denique ab Eucharistico Numine petenda sunt aeterna. Quaeis quomodo, & qua ratione? Audi, quid de B. Ida Virgine commemorant annales Cistercienses. Pientissima Virgo, cum nocte Nativitatis Domini Matutinis, & dein primo factu interesset, vidit sub elevatione Christum Dominum sub specie elegantiissimi pueruli in sacra Hostia sibi comparentem. Verebatur Virgo, ne quid in posterum de fidei merito ob eam visionem deperderet, sed Benignissimi Dei interiori allocutio recreata, atque eo serupulo exempta fuit. Postmodum cum ad secundum sacrum accedebat, iterum Divini Pusionis conspectu dignata est, quod & in tertio sacro ibidem accidit. Hic caelestis Puer, jam grandioris quam antea formae, propinquus ad Virginem accedens sic eam compellabat: *En ego me tibi, Dilectissima, panis involucre relictum detingo, ut amarem hoc signo tibi restatum faciam.* Quibus animi affectibus, quo devotissimo ardore Virgo Benignissimo Jesulo responderit, cogitari facilius, quam oratioe explicari valet. In ore alia petiit, ut visceris beatificae, qua Beati in calis fruatur, sibi copiam faceret; verum reposuit Divinus Puer, hoc fieri non posse, nec ulli mortalium in vita id privilegium concedi; futurum autem post beatam mortem, tunc a facie ad faciem se aeternaliter intuituram, &c. Nota ex hac historia, mi Christiane, quod finem ultimum, ad quem conditi sumus, beatam in calis felicitatem, Dei visionem, cohabitationem cum sanctis, corporis animaeque gloriam, aliaque immortalia bona consequi non valeas, nisi per beatam mortem; necesse est igitur, ut in sacra Communione Deo tuo pro beata morte singulariter supplices fias, idque vel maxime rogetis, ut non permittat te

abique hujus ipsius caelestis cibi confortamento quod ab Ecclesia in Hymn. *spumans gloria pignus* vocatur, & vivis excedere, &c.

9. O mi Christiane, veniet tempus, & forsam brevi aderit, quo haec corporis valetudo, qua frueris, deficiet, occupabitur letalis infirmitas, viros transigentur, hac facies maciescet, hi oculi profunde in caput recedent, haec genae cadent, hac labia palliescent, hic nasus acuminabitur, hac frons algido sudore persudescet, anhelitus aere meabit, cor palpitabit, & sanguis intra venas congelascet: tunc enim vero adest terribilis illa hora, qua decertandum est pro tota aeternitate: infernales stratigi tunc viribus, quibus poterunt, contra te in pugnam conturgent; tunc fidem tuam dubitationibus, tuam pacem desperatione, tunc charitatem tuam pusillanimitate evertere conabuntur, nihilque intentatum relinquent, ut animam tuam in aeternam perniciem trahant. Quid quaelibet his angustis agendum? Percepe quidem agendum! Ramirius Hispaniarum Rex (*Baron. an. 244. n. 15.*) cum Mauris infeliciter praeliatus, in montes se cum residuo milite recepit: ibi cum totus desolatus noctem infomnem ageret, apparuit illi S. Jacobus Apostolus Hispaniarum Patronus, atque insalubrem victoriam hac conditione etiam promissit, ut posthinc milites omnes sacrae fidei comminatione armarent. Factum ut praecipit! milites sacra lynaxi resecti, fiducia ac generositate maxima in castra Maurorum irruere, tam tamque stragem ediderunt, ut septuaginta barbarorum millibus crucidatis eam victoriam reportarint, qua patris, hostili jugo haecenus oppressae, integra libertas, ac pax tibi restituta. Advertis, mi Christiane, quid tibi agendum sit? Roga Deum tuum in sacra communione, ut in ultima mortis lucta hac caelestis armatura te non destituat: id si fiat, bono esto animo, etiam infernales Mauri in innumerabili copia contra te conflurgent, victor eris, & aeternae gloriae coronam, (modo Deo auxilianti non desis) feliciter reportabis, &c.

10. Epilogus. Advenit hodierna instructio, mi Christiane, ut in ipsa actuali sumptione Eucharistiae a Divino Hospite rogare oporteat. Nimirum rogare oportet temporalia, spiritus sancti, & aeterna. Vis, ut praedice ea, qua dicta sunt, tibi ante oculos statuant? Age cum ab Angelica mensa, summa qua dixi, humiliter recedens in locum solitariam te recepisti, exponere Divino Hospiti necessitates tuas, & dic: O amantissime Redemptor, scio, quod in miseram ac peccaminosum cor meum non alium in finem adveneris, nisi ut caelestium gratiarum tuarum me participem reddas; patere ergo O Jesu, ut tria verba tibi loquar! in primis memento illius infirmitatis, & inopiae, qua diu affligor, & si sancta tua voluntas, & anima mea salus sit, da mihi valetudinem corporis, da pacem pinguiorem. Deinde memento, O Jesu, continuae lucta, ac tentationum, quibus aiebor: assidue mihi certant, ut nullo gravi peccato te offendam, praesertim

confer

confer auxiliam, ut e periculosa consuetudine, qua a multis annis demerui haereo, tandem aliquando emergam. Denique memento, O Jesu, acerrimi illius certaminis, quod me in ultima mortis hora expectat! ah tunc auxiliatricem manum porrigere, da ut vincam infernales insidias, & sic merear post victoriam aeternum tecum, & cum sanctis tuis in caelesti patria vivere, ac regnare. Amen.

Dominica XI. post Pentecosten.

CONCEPTUS L.

De gratiarum actione post sacram Communionem.

Benedic anima meo Domino, & omnia, qua intra me sunt Nominis sancto ejus. *Psal. 102.*

Res sacram communionem gratiarum actione instituenta est.

1. Beneficium, & gratitudo coherent invicem, sicut semina & fructus: quemadmodum igitur clementia naturae disordinatio foret, si semen agro commissum nullas fruges progerneret: ita in genere moris absurdissima est iurabantis, si Benefactori pro accepto beneficio debite grates non referant. Exemplum hujus rei quodammodo captare possumus ex hodierno Evangelio; postquam enim Benignissimus Mundi Redemptor homini surdo ac muto usum loquelae & auditus prodigiolo restituit, prohibuit quidem adstantibus, ne illud miraculum propagarent, illi autem ex gratitudinis lege adeo se obstrictos esse arbitrabantur, ut non attenta prohibitione tanto magis in laudes Christi effusclamarent: *Bene omnia sunt, & surdos facit audire, & mutos loqui.* (*Maro. 7.*) Dilectissimi, loquor iterum de SS. Eucharistiae Sacramento, quod est mirabile Divinorum mirabilissimum, maximum beneficium. Magnum Deus Beneficium exhibuit mundo, cum Filium suum unigenitum dedit, majus cum illum in mortem crucis tradidit, sed maximum, cum Eucharistiam instituit; qua Deo Filius non jam formam servi, sed cibi accipiens, prout loquitur Chryostomus, ap. Spera. *in script. (el. panct. 151.* hoc ipsum Incarnationis, & Redemptionis mysterium quotidie extendit, & mortem suam modo mytico aeternitati consecrat. Et tamen dantur Christiani, qui accepta Baccella Dominicae mox, iustar Judae, et templo abique reverentia, abique respectu, abique gratitudine erumpunt, atque ad plateas, ac confabulationes, ad mercionias, ad secularia negotia convolantes, Divinum Hospitem, quem corde gerant, nequidem alloquio dignantur. Quid mirum, quod ejusmodi homines e sacra communionem nullum omnino fructum referant? corpore tenus miseri, anima tenus tepidi ac peccaminosi remanent. Quid ergo agendum? immorandum tantisper, & Deo Eucharistico pro tanto beneficio grates referenda sunt: Quid autem colloquar cum Deo meo? Manuissimus David, cum suam e vili pastorulo ad Regis solium

Clavis Spirit. Cath. Conc. Tom. II. Pars II.

promotionem, victoriam contra inimicos, immunitatem contra Saulis insidias, aliaque Numinis beneficia consideraret, in hac verba erupit: *Benedic anima mea Domino, & omnia, qua intra me sunt Nominis sancto ejus.* (*Ps. 102.*) Quod animam ad benedicendum Deum invitet, intellectu haud difficile est: verum per verba illa: *Et omnia, qua intra me sunt, quid vult dicere? quid ergo est intra te, mi David? Respondeo, quamvis anima sit unus indivisibilis spiritus, tamen res diversas potentias complectitur, videlicet memoriam, intellectum & voluntatem: quando igitur, intellexit animam, & omnia, qua intra te sunt, ad benedicendum Deum evocat, has tres potentias evocare videtur.*

Et quidem triplici modo.
1. *Proposito.* Atque hoc est gratitudinis pensum, quod a te exigo, mi Christiane Communicans: post sacram communionem acquiesce tantisper, atque triplici Memoriae, intellectus ac Voluntatis exercitio pro tanto beneficio grates repende. Queris quomodo, & qua ratione? id in praefatarum edocebo: Attende. *Pavete!*

§. I. Memoria; recedendo accepta a Deo beneficia.

3. *Confirmatio.* Memoria est illa potentia animae, qua dicta, facta, audita, aut in libris lecta retinemus & recordamur, estque apud nonnullos hominum valde tenuis, apud alios valde felix, apud aliquos profusa administrabilis, prout Domino Deo placuit ingenitorum talenta diversimode distribuere. Admirabilis fuit memoria sancti Antonii Archi-Episcopi Florentini: (*Menoch. cent. 2. c. 72.*) in juvenute sollicitab ingressum in ordinem S. Dominici: Pater Provincialis querebat ex eo, cui studio se velle impendere? Responsoit, Juri Canonico. Bene se habet, subinserebat Superior, si totum Gratiani Decretum memoria teneris, tunc voti competentem te faciam. Hac responsoe nihil aliud intendebat Superior, quam ut juvenis spiritum probaret; illiusque desiderium aliquandiu suspenderet: & ecce! Antonius intra annis anni decursum totum illud volumen adeo perfecte memoris mandavit, ut inoffenso eloquio a capite usque ad calcem recitaret. Admirabilis fuit memoria Cyri Regis Peritum, (*Menoch. cent. 5. c. 79.*) qui licet ducenta, trecenta, pluraque militum millia sub signis aueraret, quemlibet tamen militum nominatum compellere calluit. Admirabilis erat memoria Cypriani adolescentis Corsicani, (*Cassar. Eni in convivio. apparat. (el. 238.)* qui triginta sex millia alienigenarum nominum ita memoriae artificio complectebatur, ut integro anno omnia felicissime recitare poterit: quod mirabilissem, eam memoriae artem Franciscum Molisium Patritium Venetum ita edocuit, ut is, qui durae alias fuit memoriae, intra paucos dies, quingenta nomina comprehendere. O utrum Christiani tam felici vigerent memoria, ne beneficiorum celestium tam facile obliviscerentur. Quot putas, mi Christiane, haecenus a Deo tuo recepti beneficia? tot, quot vix momenta! singularis

M 3

enim

enim momentis te benignissime conservavit; insuper tot gratias tam corporales, quam spirituales addidit, ut iis enumerandis felicior memoria, quam illa S. Antonii, quam illa Regis Cyri, quam illa juvenis Corsicani requireretur.

4. Hanc ergo memoriam post SS. Communionem in obsequium gratitudinis excita, recolendo, quid tibi fecerit Deus, & quid tu vicissim Deo. Quid Deus tibi fecerit, ipsemet satis insinuat per Prophetam: (Jerem. 31.) *In charitatem perpessus dilexi te, idcirco attraxi te miserans.* Dic ergo: O benignissime Jesu, unde hoc mihi, quod ab aeterno, antequam firmamentum, aut terra foret, jam mei curam habueris, ibique jam omnia beneficia mihi dare decreveris, quomodo ubertim te recipio? unde hoc mihi, quod cum nihil me creaveris, & quidem per mille alios, etiam iis, quos me longe fidelius tibi servituros praevidisti? Unde hoc mihi, quod me culpa Proprietarium in reatum aeternae damnationis prolapsum pretioso sanguine tuo, ac amarissima crucis morte redemeris? unde hoc mihi, quod me, quem abique inter haereticos, Judaeos, aut Machaemanos relegare poteras, a parentibus Christiano-Catholicis nasci, & per sacrosanctum Regenerationis Sacramentum salvifica Ecclesiae aggregare volueris? unde hoc mihi, quod peccata numero innumerabilia, ut turpitudine gravissima post Baptismum commissa Sacramento penitentiae mihi roties condonaris? unde hoc mihi, quod iterum momento refereris? &c. Econtra quid ego tibi feci O Deus meus? qua diligentia legem tuam observavi? quos amoris affectus erga te elici? quas animas tibi lucratum? quae virtutum merita collegi? Ah! erubescit me ipsum, & per rubore vix audeo oculos levare; quia in toto vite meae decursu vix horum invenio, quae tibi bene servivi. Eheu! *iniquitates meae supergressa sunt caput meum.* (Ps. 37.)

tua Bonitati ac misericordiae debeo, quod necdum in inferno ardeam? sic sic, mi Christiane, loquere cum Deo tuo, quia haec consideratio miram gratitudinem, & peccati, quo Divinus Benefactor gravissime offenditur, horrore animo ingenerat. Duo pugiles, unus Diomedes, alter Glaucus nomine stabant in palastra ad pugnam accincti (Homer. in Odyss.) & jam unus lanceam in alterius perniciem dirigebat, cum Diomedes subsistit, reclusoque galeae spiraculo quaerebat ex adversario, quis hominum esset? Glaucus & nomen, & patriam prodidit: cum ecce Diomedes abjecta conssellit lancea, indignum est, ajebat, ut tibi mali quaquam inferam; quia in domo Patris tui multa bona recepi; his dictis simul Glaucum amice amplexatus, illique bene precatus ex arena recessit. O mi Christiane, si tu rite perpenderes bona, quae in domo salvifica Ecclesiae a Deo tuo recepti, na tu certe impietatis lanceam abscideres & Deum Optimum Benefactorem nullo amplius peccato offenderes. Jam ad alterum punctum.

§. II. Intellectus; considerando Divina & caelestia.

5. Intellectus est illa anima potentia, qua homo capacitate amplissima omnia visibilia, & invisibilia cognoscit, creaturaturam naturam ac indolem scrutatur, unum ex altero ratiocinatione concludit; verbo, est illa potentia, qua discernitur a brutis, & paulo minus ab Angelis minoratur. O quantum laborant, sudant, que homines, ut intellectum diversis artibus, ac scientiis imbuant; scitis autem quantum sit ex omnibus utilissima? cognoscere Deum, & cognoscere seipsum, cognoscere semitam salutis; verum ubi, qua in universitate docetur haec scientia? Dico, vel maxime in SS. Communione: ubi videtur Christus promissionem fecisse his verbis Psalmographi: (Ps. 31.) *Intellectum tibi dabo, & insinua te in via, qua gratioris.*

6. Si vitas sanctorum percurramus, inter alia mirabilia id nobis occurreret, quod homines illi literati, & vix alphabeticis elementis bene tingi, quin imo simplicis sermone sublimissimum de Deo, rebusque Divinis cognitionem habeant. S. Gertrudis trium supra triginta annorum Virguncula (Prop. Aug. 17. Martii.) totam scripturam memoria tenuit eamque eruditissimis dissertationibus ac commentariis illustravit. S. Catharina Senensis, ejusdem aetatis tenerissima Virgo (Ribad. 29. April.) erat iux tempore caelestis sapientiae prodigium: cujus rei testimonium est, quod non tantum de Deo, rebusque Divinis mira facundia differere solita, sed etiam a summis Pontificibus in gravissimis Ecclesiae necessitatibus consilio fuerit adhibita: illius maxime opera trillustrium schisma, quo tunc Ecclesia scindebatur, sublatum est: illa S. R. E. Cardinales in pleno concilio ad unitatem & concordiam mira eloquentia commovit. Nec solum lingua sed etiam calamo caelestem sapientiam prodidit; liber de Providentia Dei, quem composuit, item liber epistoliarum, quas ad Episcopos, & Profanos Principes scripsit, eo Spiritu pleni sunt de quo clare patet, quod non aliunde, quam ex Divina sapientia fonte fuerit haustus. Quid memorem S. Didacum ex Ordine Seraphico fratrem laicum, (Brevar. 12. Nov.) hominem litterarum profusus expertem, qui difficultates Theologicas, ac subtilissimas de Deo, rebusque Divinis quaestiones, quovis Doctissimo Theologo clarius, expeditiusque dissolvebat: in discursibus profanis erat mutus ac ineptus, de rebus autem sacris & caelestibus omnino Divinitus loquebatur. Subtilio hic amabundus, & quoror ubi & qua in schola huius Sancti tamen sublimem scientiam assecuti sunt? Repeto responsum superius datum: ex conversatione cum Deo, maxime in facta Communione: ibi Divinus Magister loquatur ad cor hominis, ibi sanctissima monita communicanti suggerit, ibi illum ad docet viam Sanctorum, modo aulicantur velimus. Quo igitur causa est, mi Christiane, quod in rebus laicis, in fidelis mysteriis, in Dei praeceptis, in scitis ad salutem necessariis prorsus rudis, ac stupi-

supidus appareas? Nimirum non colloqueris Deo, nec loquentem audis, sed vix deglutita S. Hostia et templo crumpis.

7. Age corrige errorem, & post sacram Communionem etiam intellectus exercitio tuam gratitudinem testare: considera paulisper, quis ille Deus sit, qui ad te venit, & quis tu sis, ad quem venit? Dic: O adorande Jesu, tu cali terraque Monarcha es, cui millia millium, & deciescenta Angelorum millia ministrant: ego sum vilissimus terra vermiculus. Tu nulla creatura indignes, & si hoc momento me damnares, nihil amitteres: ego totus a te dependeo, & quidquid boni habeo, aut expecto, a te habeo & expecto. Tu purissimus Deus es, & ego sordidissimus peccator. Tu castissimus ex Virginitate tuam, deinceps potius in numero mortuorum, quam peccatorum ero. &c. Sic, mi Christiane, post sacram communionem intellectu operare, sic loquere Deo tuo, & ille vicissim loquetur tibi, atque viam salutis satis clare interius vocibus edocet: Progrediamur ad tertium punctum.

§. III. Denique voluntas, asserendo in ardentissimos desideriorum affectus.

8. Tertia animae potentia est voluntas, atque haec est ea potentia, qua hominem proprie hominum, aut malum facit, atque in ejus actione meritum aut demeritum relinquit; quia libera est. Libera voluntatis a malo agente extrinseco cogi potest, unicam volo, aut solo tam efficaci est, ut contra illud totus inferni exercitus pravare nequeat: quin imo ipse Deus, quamvis possit, non tamen vult libertati voluntis vim inferre: S. Evangelista Matthaeus cap. 26. ubi describit, qua ratione poenitentis Magdalena in aulam ul timae cenae irrupit, ibique furo ablatra vase pedes Domini innoxerit, pergit ulterius, atque: *Tunc abiit unus de duodecim Judas Iscariotes.* Si textum hunc bene consideremus, profecto particula *Tunc* non valet grandi mysterio, dicere enim quia per antithesim vult sacer Historiographus: quando peccatrix, ejarato daemone mancipitata, ad portum salutis anhelabat, tunc Discipulus atrium gehennae intravit: quando illa mercedem sui corporis abdicabat, tunc ille pretium sanguinis vendidit. Magistro quaerebat: quando illo osculabatur pedes Domini, tunc ille Dominum osculo prodere decrevit. Ita in hunc locum annotat S. Chrysostomus, & simul querit: *Homo de proflu. Jac. tom. 3.* Quid igitur? Qui meretricis more potuit immutare, Discipulum non potuit retinere? & sibi ipsi respondet. *Voluit remanere, sed necessitate noluit bonum offerre, nec vii mabere.* En mi Christiane, nec ipse Deus vult cogere hominum voluntatem, sed illi plenum electionis arbitrium relinquit: vult Magdalena et periculoso peccati statu converti? bene est, convertatur; vult Judas per proditoris crimen

infernam demergi? fiat ita, demergatur: Deus nec illum in calum vi trahit, nec litum ab interitu vi retrahit.

9. Praeterea nota sis, quod Deus operationes voluntatis non ex opere, sed ex desiderio animi meliatur, aliquidque pro effectu acceptet: hunc in finem legitur in vita S. Juniperi, quod aliquando post sacram Communionem ardentissimis desideris exhaustus identidem in hac verba eruperit: O utinam totus mundus meus esset! O utinam totus mundus meus esset! haec verba advertit, auditque ejus focus, qui illi e latere proximus aderat, eaque tanquam paradoxa, atque exoticia ad Superiorem detulit: citatur Juniperus, interrogatur, verene ea desideria elucit? Non negabat id sanctus Vir. Inhabebat Superior, quid ergo Mundi possessione facturus esset? respondit ille: converteri, & caelestis amore accensum Deo meo redonarem. Quid sentendum de hoc desiderio? profecto per id sanctus Vir adeo Deo forsitan placuit, ac si totum gentilitatem ad fidem convertisset, atque omnium hominum corda Divino amore inflammasset. Eja, mi Christiane, imitare sanctorum conatus, post SS. Communionem in ardentissima voluntatis desideria asurge: est pauper sis, desideria tamen immensas elargiri elemosinas: est rudis sis, desideria tamen predicare Evangelium, & gentes convertere: est infirmus sis, desideria tamen impedire totius mundi peccata: est tepidus sis, desideria tamen omnium hominum corda calesci amore fuscendere: est timidus sis, desideria tamen subire martyria, & mille vitas pro Deo profunderi: Non credis, quantum his desideris te Deo tuo commendes. (Covis. a. Lapid. in Genes. c. 4. v. 7.)

10. Neque otiosa sint oportet hac desideria, sed practica, atque ad emendationem tuam efficaciter proficua; prouide, ut gratitudinem tuam serio teleris, expedit ut Deo tuo aliquid donum valde acceptum facias. Quid donem? Percepisse meam mentem: haecenus proposita tuagepicalia de emendatione vite, de lugentibus necessitate expertus es satis esse inefficacia, reddisti aut vomitum, est milles meliora promiseris, necesse est igitur, ut ad proposita particularia descendas: Interroga ex templo, quodnam est gravissimum illud peccatum, quod pra caeteris mihi adhaeret? Est inveterata iniquitas contra proximum: dic ergo: O Divine anima meae Hospes, ex amore tui jam depositio omni rancore cum proximo meo perfectam reconciliationem inibo, quin imo hodie adhuc malum mihi irrogatum beneficio compensabo? Estne peccatum tuum immoderatus chartarum, & aliarum lusuludic: Domine Jesu ex amore tui deinceps mensulas laborum castissime declinabo, nec adeo leviter fortunatus, & pretiosissimum tempus disperdam. Estne peccatum tuum turpis temulentis, & ebrietatis assuetudo? dic: O benignissime Jesu ex amore tui deinceps a popinis, & compotatorum conventibus, a quibus hactenus non nisi ebriofus reddi, procul abero? Estne pecca-

tum tuum iniusta rei aliena detentio? die; O amantissime Jezu ex amore tui male parta restituum, & proximo, cui dammum intuli, quantum vis satisficere. Etsi peccatum tuum impudicus fultis perzon amor: die: O castissime Jezu ex amore tui deinceps oblectans familiaritatem valedicam, atque in illam domum, qua mihi peccati occasio fuit, in aeternum non amplius pedem intrem, &c.

11. *Epilogus.* Eam mi Christiane, quam gratum, ac inigne donum Deo ta, si serio velis, facere valeas: certus esse ex tali communiōne, profertim si effectus proposito respondeat, uterrimum a Deo tuo, qui ab humana liberalitate nequam se vincere permittit, benedictionem tam corpore, quam anima temulo respertabis. Vis ut paucis, qua dicta sunt, repetam? Postquam Dei Filium panis specie veltum in cor recepisti, non statim e templo evolandum, sed gratiarum aotioni tempus aliquod dandum est, adhibendo et gratitudinis obsequium memoriam, intellectu, & voluntatem anima: Memoriam recollendo beneficia Divinitus accepta: intellectum considerando excellentiam Dei & nihilum hominis: voluntatem denique assurgendo in ardentissimos desideriorum affectus. Unum est, quod hic pro coronide addere lubet: Dominus Deus in veteri testamento requirit quidem ab Israelitis, ut beneficiorum collatorum nunquam non amores essent: Nihilominus in tabernaculo non aliud memento assevari vult, quam Mannam non tibi deposita spolia ex *Aegypto* reportata, non fabulam ex fundoriuri maris, non Virgam prodigiosam Moysis, non aquam de petra exulsum, non aneam serpentem in deserto, non affas coturnices, & alta, sed unica *Manna*: Et cur hoc? profertim cum corruptioni sit obnoxium, & ex uno die in altum sine verbis conservari nequeat? icitis causam? Nimirum *Manna* Eucharistiam pratfigurabat, (*Manfi Dist. 49. nu. 8.*) & id veltot significare velle Deus, quod tametsi omnium aliorum beneficiorum obificium, hujus tamen beneficii Eucharistii obliterari nunquam debeamus: continua & indelebilis habenda est illius memoria, nec unquam pratmittenda gratitudo. Qua ratione animae gratitudo continuari debeat, proxime explicandam erit, &c. &c.

Dominica XII. post Pentecosten.

CONCEPTUS LI.

Quomodo dies post factam Communionem, & deinceps vita coherandanda sit.

Non defrauderis a die bono, & particula boni doni non te pratereat. *Eccli. 14.*

Benedictum Eucharistia semper memoria recollendam est, qua hominem a vitiis retinet, & ad bonum instigat.

1. Sapientum Sapientissimus, ubi variis hominum documentis habuit, quae ratione temporalium & aeternam felicitatem consequi ac stabile valeat, inter alia hoc montum dat: *Non defrauderis a die bono, & particula boni doni*

non te pratereat. (*Eccli. 14.*) Mysterosa dictio: quid enim intelligit per diem bonum? quid per particulam boni doni? Dicunt quidem interpretes, per bonum diem intelligi illum, quo singularis felicitas, ac læticia oblectat hominem, & dies convivit, aut festi; illo enim jactu beneffe, ac moderate utique oblectat. Nam minis fuit licet. Bene quidem! sed redit quaesito, quanam fit illa dies convivit aut festi? Ne vos diuturna suspensione detineam, Audientes, Venerabilis P. Balthasar Alvarez ap. *Cornel. a Lapid.* (hic) Vir spiritu Dei plenus putat per diem bonum designari diem Communionis, & per particulam boni doni grande beneficium Eucharistie, quod nunquam oblivione obliterandum est. Adeoque ad mentem hujus Dei Famili dicere vult facer textum: Mi Christiane, non defraudeas, aut prives tempus illa felicitatis, quam in die bono, id est, in die SS. Communionis consequi valeas, & particula boni doni, id est Eucharistie Epuli, tanquam doni maximi, ac Divinissimi nunquam non memor esto. Cur autem memoria beneficii Eucharistie semper retinenda est? quia est potens fræsum contra vitia, & stimulus ad vitam deinceps bene coordinandam. Mi bone, crediderim, quod ad sacram syaxin cum diligenti præparatione accesseris: crediderim, quod pratantissimas virtutes fidei, spei, & charitatis cum magno ardore elucideris: crediderim, quod in ipsa summatione cor celestem amore infammatum habebit crediderim, quod in gratiarum aotione nihil neglexeris: Verum quid prodest hoc omne, si postliminio, & forsitan eadem adhuc die, ad pristina scelera, veltut canis ad vomitum, aut fud ad volatubrum revertaris? Nihil prodest, & plurimum nocet; qua loco gratiarum, qua ea die a Deo tuo emendicare potuisses, Divinam maledictionem in caput tuum contrahis. In hodierno Evangelio graviter improbat Sacerdotis & Levite inhumanitas, qui hominem in via faciatum abque commiserationis sensu pratertant. Patem in modum & tu, mi Christiane, profusus inhumanus es, si Deum tuum in corde tuo jacentem contempseris pratereas, & statim iterum ad nota consortia, & fecali nu gas declines. *Curam illius habet.* (*Luc. 10.*) qua tua haud parum interest.

Præsertim dies sacra Communionis sancte transigenda, & deinceps vita bene ordinanda est.

2. *Propositio.* Quapropter opera pretium esse duxi, ut post datas hactenus instructiones etiam hoc te edoceam, quomodo diem SS. Communionis, & deinceps vitam rite transigere debeas. O bone Deus! noia Communio, aut devotus quidam spiritus Magister, ex te tanta est efficacitas, ut sanctos nos facere debeat: & nos post iteratam hujus Sacramenti frequentiam adhuc tepescimas, & antiquis vitiis inhaeremus, &c.

Nimirum animus ad castitatem erigendus.

3. *Confirmatio.* Non tibi paradoxum videatur, nec

nec me indifferente austeritatis arguas, mi Christiane, si a te exigam, ut post SS. Communionem longe alius homo sis, non amplius terrenus, sed caelestis, id enim Divinissimum mundi Redemptor quodammodo apud S. Lucam indigitasse videtur: ibi ait: *Ubi fuerit corpus, illic congregabitur & aquila.* (*Luc. 17.*) S. Ambrosius per corpus intelligit sanctissimam, ac immensam carnem in Venerabilis Eucharistie Sacramento: si ita est, cur ergo non addit carnem? cur de aquis mentionem facit? Nimirum allegorice intelligendum est hoc Christi essatum: aquila conceptu pabulo in altum sese evellit, & irretoris oculis solem intrata, subtilissimo volatu huc siderum principi magis magisque appropinquat. Patem in modum Christus Dominus devotos communicantes vult hanc aquile naturam imitari: post acceptum corporis Domini pabulum a terris evolat, & continua animi elevatione in caelis conversentur: non illos amplius detineat mundi cupiditas, non canis voluptas, non demouis blandimenta; *sursum corda*, qua Dei inhabitantis corpore quasi deificata sunt, sursum ad caelestia, sursum ad Divina! Audiamus S. Ambrosium lib. 7. qui hanc mihi cogitationem suggerit: *Ubi corpus Christi, ibi aquila volare consuevit; ne terrenis fugium, caelestia petant.*

Et præsertim fugienda sunt.

4. Verum, ut adverteo, haec doctrina est capta tuo sublimiori, & carnalitate, tepiditate que tam plus nimis transcedit: cedo ergo, & minus a te exigam, nimirum, non ut sanctes, sed ut christiane vivas, & non jam terrena, sed peccaminosa fugias. Percipe, quid *Doroce* in Hispania contigisse perhibeat. (*Marci. Capli. 16. 17. 18. 19. 20. in sin. Lucio. Granat. p. 6. Cap. r. 27.*) Anno 1239. cum Mauri Machumetani maximis copis in regnum Valentie irruerent, Duces Catholici, rem ad extremam redactam, exiguumque suorum numerum considerantes ad Deum confugerunt, & Eucharistie sumenda consilium coeperunt. Sacerdos igitur celebrans festi hœstia consecret ab illis sumendas, sed profus clamantur ad arma, nec tempus communicandi superstit. Sacerdos particulam corporali involutus sub lapide occultat, & vitiis postmodum hostibus eas de quo producit, belli diubus in gratiarum aotionem distribuendas. Ecce prodigium! reperit illas sanguineis guttis respersas & sacro lineo affixas: sit rumor & admiratio concurrerit populi, atque dum interim hostis ex integro regno iteratis fragibus ejectus est, instruitur quaestio, ubi sacratissimum thesaurum deinceps asserari oporteat? Invocatur Divinum lumen, expediturur sortes, & fors coadit supra urbem *Doroce*; ut autem voluntatem Numinis certius intelligerent, sacras particulas aurex pistidi inclusit male imponunt, de-

cernuntque, ibi ex beneplacito cæli illarum habitaculum fore, quo mula sibi relicta abque ductare perrexit. Novum prodigium! Mula recta versus urbem *Doroce* iter ingressa, ibi ad templum hœpistalis immota fultit; & ubi primum Venerabile Sacramentum dorso ejus de promptum, Ecclesiae illatum fuit, mox in terram procidua exspiravit. Si veltim supra hanc historiam prolaxas reflexiones facere, possem ex profligatione Maurorum annotare virtutem SS. Eucharistie contra inimicos: possem ex profluentibus sanguinis gutta demoustrare realem Christi Domini praesentiam: possem esse mauctudine mula admirari, vel ipsorum brutorum reverentiam erga Venerabile Sacramentum; verum omittis his, unice quero, cur animal paulo ante saniam ac vegetum post depositum caelestem farciam illico mori debuerit? Respondeo; quia profus indignum fuit, profano ac minus nobili onere dorsum illud occupari, quod Deum Optimum Maximum portaverat. Nota tibi hoc panctum, mi Christiane! in sacra Communione eundem Optimum Maximum Deum in corde portasti: nonne ergo grandis indecentia foret, si deinceps dammabilem peccati farciam eodem corde asfereres? utique foret grandis indecentia; proinde necesse est, ut cor tuum post sacram Communionem mundo, carni, demouis statim emoriatur, id est, ad prillinas occasiones, consuetudines, temulentias, inveterata odia, & quidquid peccaminosum est, quasi mortuum te gerat: si mandana illecebre regredum solliciter, responde, piaculum dammabile fore, si habitaculum illis in corde praesares, quod paulo ante Divini Filii praesentia sanctificatum est.

Quia post SS. Communionem longe sunt periculosiora quam ante.

5. Hæc quidem tua est obligatio, mi Christiane: Verum (quis dabit mihi lacrymas, & fustipria?) quotiens ejusmodi infelicissimi peccatores, qui post sacram Communionem, haud secus ac si profanam hostiam devorassent, statim ac sape eadem amine die ad scelera & spurcitas suas revertuntur? Die, mi Bone, si in publica platea carneres, quod hereticus sacrosanctum Vas Eucharistieum, quod paulo ante ex Ecclesie facto subtraxerat, obsecutissimis fordibus ac simo oppleret, nonne justissimo animi dolore tangereris? Quid est cor tuum, quam tale Vas Eucharistieum, quod non una vice, fed jam saepius Divino Filio in habitaculum consecratum est? si igitur hoc corde tuo postliminio tegetissimas peccati sordes devno corradas, profecto id velt maxime dolo Deo tuo, item falsi tui magis magisque periculo exponitur, peccatorum venia toties quoties difficilior redditur, & tentantia tua damnationis instabilior. Consulamus Scripturam, atrum a vero abluam?

6. Immandus spiritus, prout S. Evangelista Lucas c. 11. nescio historice an allegorice commemorat,

cum ab homine expulsi fuerit, ambulat per loca inaquosa, quærens requiem: non tamen amittit spem recuperandæ possessionis, & quamvis illam scopis mundantam, id est, animam penitentia purificatam inveniat, nihilominus in opem assumit septem spiritus se longe nequiores: quod si fors illis liceat, antiquum habitaculum recuperandi, longe pernicitius tibi quam antea immorantur. Ita S. Evangelista addens hoc epiphonema: *Et sunt novissima hominis illius priora prioribus.* Hac gnome, si de ullo aliquo peccatore, certe de illo maxime enunciari potest, qui post sacram Communionem in pristina peccata relabatur, prout annotat e-ruditus quidam auct. (*Philipp. D'Outreman. Pedag. Chr. p. 2. cap. 17.*) Fiant novissima illius pejora prioribus, quia quem antea occupabat unus malignus spiritus, jam occupant septem, videlicet spiritus impietatis, spiritus inconstantiæ, spiritus impenitentia, spiritus obdurati-onis, & spiritus desperationis. Quis pessimus inhabitatoris rursus expellet? Ex parte igitur inimici vis semper est major, ex parte autem Dei toties quoties infirmiora sunt gratiarum auxilia: quemadmodum enim, ait S. Chryostomus, Hom. 2. de lapsu primi hom. Tom. 1. ager, qui post impetratam valeitudinem inaudita petulantia venenum bibit, a Medico deseritur: ita peccator, qui post peccatorum veniam virtute Sacramenti impetrat, mortiferum hoc animæ virus reforbet, a Deo si non necessitas, saltem efficacibus gratiarum adiumentis destituitur.

Atque per se graviora.

7. Et non immerito: edic enim, mi Christiane, quid possit indignus excogitari? ea ipsa die, qua peccata tua desisti, qua cali incolas in testes invocasti, qua Dei misericordiam, veniamque impetrasti, qua sanctissima propostia concepsisti, & Deum ipsum in cordis tui habitaculum recepisti, illa, inquam, die novum sedes cum inferno pangis, amicitia Dei renuncias, & demonis mancipatui te iterato tradis. Quid hoc est aliud, ait S. Bernardus, ferm. 1. de resar. Dom. quam cum Deo tuo a-ger, prout olim egerunt peristi Judæi, qui Christo Domino tanquam mundi Salvatori in die palmarum triumphabunde applauserunt, post sex autem dies, tanquam nefarium populi seductorem ad mortem crucis condemnarunt?

Atque per se grandis fit injuria Sacramento.

8. Neque hic militie limes est: Non tantum Christo Domino, sed ipsi etiam Sacramento gravissimam injuriam impingis, illudque coram hereticis, & infidelibus contemptibile reddis. Audi, qui ratione Nobilis quidam Indus a S. Xaverio Indiarum Apostolo, cuius concioni intererat, dicit audit, tres in orbis Religio-nes invaluisse, Judæicam, Machometanam, & Christianam, atque hanc ultimam pro conse-

quenda salute esse securissimam, imo necessa-riam. (*Ex Hist. Japon. ap. Martian. tr. 4. lib. 3.*) Hoc auditu curiositate ductus decrevit illarum Religionum exercitia videre: profectus igitur in Palæstinam, ubi Reliquia Judzo-rum Synagogas fuis frequentare solabant, con-sideravit earum ceremonias, sabbatha, leges, & sacrificia. Deu pergens in Turciam perpe-ndit Mahometanorum ritus, & mores, & modum precandi: Tandem in Europam pro-gressus contemplantur Christianorum Sacramen-ta, sacerdotes, sacrificia, & modum vivendi. His omnibus visis, cum in Indias reversus a suis interrogaretur, quid tibi videretur de tot diversis in orbis Religionibus, & quam maxime arrisisset Respondit: censo Religionem Judzorum esse mimicam superstitionem: Tur-carum congregationem censuo esse porcorum col-levium: denique Christianorum Religionem cen-suo esse audacem stultitiam; quia cum se in-carnati Dei corpus comedere dicant, tamen in omnes voluptates, & vitia libere effundunt. Quid ex hac crysi hujus ethnici concludimus? id, quod infideles visa dissoluta Christianorum vita, fidei nostræ mysteria ac sacramenta tan-quam infanes ceremonias contemnant, dicentes: Isti miseri toties ad mensam, quam vocant, Anglicam accumbunt, & tamen inter illos non minus, quam inter nos, libido, avaritia, ebrietates, rixæ, odia, injustitia, morum im-modestia, aliaque scelera plenis furis dimen-tantur: falsum igitur est, quod illorum Deus sub specie panis, quem comedunt, vere ac rea-liter præsens sit, alias certe fieri non posset, ut post toties repetitam hujus Sacramenti fre-quentiam non emendarentur. Sic cogitant, sic loquantur infideles, sic legem Christianam ex moribus Christianorum taxant, sic vitiosa vita nostra sanctissimas fidei ceremonias, ac myste-ria risu, ac contemptu exponit.

9. Officis forte: me quidem hæcæus in pec-cata post sacram Communionem commissa inveni-tum esse, sed necdum præscriptis regulis, ac documenta, qua ratione dies illa, ac deinceps vita transigenda sit. Ecce in promptu sum! Ead- die, qua Divinum hospitium in corde tuo rece-pisti, novum hominem induas necesse est, oculi non amplius deserviant curiositati, sed hu-mi designantur, aures non vanis consabulationibus, sed piis discursibus commodentur, in lo-quelæ & moribus eluceat ingens modestia, do-mi in angulo lectione sacri libelli occupare, ad mensam in gratiam Eucharistici Epuli ali-quid ex fastidiosibus cibis tibi subtrahere, apru-dum catechæsi diligenter interese, quæ hic & in concione audisti, cum piis consolabulis repe-te, propostia mane concepta renova, suspiria & preces jaculatorias frequenter elice, periculosas occasiones, perversosque fociosæ pejus & ab-egre devita, pravas consuetudines fortiter oppu-gnare incipe, & tandem corpore ita morare in terra, ut animo semper converseris in calis. Quodsi autem gravis tentatio laboratur, quid facia-

facendum? Dices id ex muliere Americana tinuatas: O utinam Christiani in preparatione, paulo ante ex gentilismo ad fidem converfa, nomine Catharina: (*Ruffogel. de Mirac. Sancti. cent. 3. p. 2. mir. 6.*) Degebat illa in Regno Pa-raquariensi, atque post obitum mariti infidelis pudicitia veritas, se domi sua cum prole, tanquam carcere conclusit, nunquam, nisi causa rei Divinæ foras progressa. Aliquando exi-re: quantam ergo perbene scivit, summo ma-ne impuris leonibus plena versari, & in regio-ne Ecclesiam adit, ibique sanctissimo Commu-nionis Sacramento, tanquam validissimo scuto, de contra quævis pericula communit, atque de-in intrepidè juvem arripuit. Notavit prodeum-tem scelerales juvenis, diu elegantè Viduæ for-ma captus, illamque infecutus blando alloquio compellavit. Cohorruit bona femina ad affatum viri, de inspectato insectatore nil boni sus-picita: neque fellit illam suspicio? quippe petulicus homo a blandimentis ad lenocinia con-versus ita a muliere petiit, quod verecunda lin-gua cloquit, aureque audire refugium: mulier inter iram & roborem repulit impudicum solici-tatorem; instat illæ, repugnat ita, & quanto ille est insolentior, tanto illa est generosior: juvenis minatur viri, illa autem dextera manu (nam læva charissimam prolem portabat) fortiter reluctata protestari, dicereque: Potius mil-i am meum offendere, quam tam turpi noxa Deo-m meo a Virginis Filio, qui Deus castitatis est, separari: scias scelerate, vitam mihi poteris eripere, non pudicitiam! Hac repulsa juvenis ferocior factus et leone in latrone migra-vit: et proxima falice racemum, qui ex natura sua instar sanium flexilis est, decerpit, eumque laucibus foeminae injecit, & quamvis illa ar-dentissimis aspidibus Dei auxilium invocaret, quamvis tenera proles inconditis fletibus ac eju-lata calum & terram repleret, miseram stran-gulat atque suffocat. Dein ne unius solum fili-gitii reus esset, omni tygeride immanior, etiam puerulum tandem terræ illidit, donec animam ellasset. Re cognita, quippe quam ipse latro conscientie stimulis agitatus vulgaverat, Pa-tres Missionarii solenni comitatu cum cereis pro-lem, ac Matrem spalchro intulerunt, illisque factum tanquam Martyris castimoniam, ex con-junctione sacramenti elevavit: *magno pudicitia stimulis torti, ante se famulati addidit.*

8. *Epilopu.* Haud leve probum nobis est, quod neo-conversa fidei Novitia Christianis in sancta Ecclesia natis, educatilibus in exemplum subservire debeat: Tu, mi Christiane, dices ex-generosa femina, qua ratione in honorem Dei Eucharistici diem facere Communionis, & de-inceps vitam coordinare, atque peccata, præ-ferum lascivia, magis ipsa morre resurgere de-beat. Sicque demum concludo instructiones pro sacra Communionem, per traditam disculsi con-

tinuatas: O utinam Christiani in preparatione, paulo ante ex gentilismo ad fidem converfa, nomine Catharina: (*Ruffogel. de Mirac. Sancti. cent. 3. p. 2. mir. 6.*) Degebat illa in Regno Pa-raquariensi, atque post obitum mariti infidelis pudicitia veritas, se domi sua cum prole, tanquam carcere conclusit, nunquam, nisi causa rei Divinæ foras progressa. Aliquando exi-re: quantam ergo perbene scivit, summo ma-ne impuris leonibus plena versari, & in regio-ne Ecclesiam adit, ibique sanctissimo Commu-nionis Sacramento, tanquam validissimo scuto, de contra quævis pericula communit, atque de-in intrepidè juvem arripuit. Notavit prodeum-tem scelerales juvenis, diu elegantè Viduæ for-ma captus, illamque infecutus blando alloquio compellavit. Cohorruit bona femina ad affatum viri, de inspectato insectatore nil boni sus-picita: neque fellit illam suspicio? quippe petulicus homo a blandimentis ad lenocinia con-versus ita a muliere petiit, quod verecunda lin-gua cloquit, aureque audire refugium: mulier inter iram & roborem repulit impudicum solici-tatorem; instat illæ, repugnat ita, & quanto ille est insolentior, tanto illa est generosior: juvenis minatur viri, illa autem dextera manu (nam læva charissimam prolem portabat) fortiter reluctata protestari, dicereque: Potius mil-i am meum offendere, quam tam turpi noxa Deo-m meo a Virginis Filio, qui Deus castitatis est, separari: scias scelerate, vitam mihi poteris eripere, non pudicitiam! Hac repulsa juvenis ferocior factus et leone in latrone migra-vit: et proxima falice racemum, qui ex natura sua instar sanium flexilis est, decerpit, eumque laucibus foeminae injecit, & quamvis illa ar-dentissimis aspidibus Dei auxilium invocaret, quamvis tenera proles inconditis fletibus ac eju-lata calum & terram repleret, miseram stran-gulat atque suffocat. Dein ne unius solum fili-gitii reus esset, omni tygeride immanior, etiam puerulum tandem terræ illidit, donec animam ellasset. Re cognita, quippe quam ipse latro conscientie stimulis agitatus vulgaverat, Pa-tres Missionarii solenni comitatu cum cereis pro-lem, ac Matrem spalchro intulerunt, illisque factum tanquam Martyris castimoniam, ex con-junctione sacramenti elevavit: *magno pudicitia stimulis torti, ante se famulati addidit.*

Dominica XIII. post Pentecosten.

CONCEPTUS LII.

De Sacramento Matrimonii, eius institutore, Adhi-stro, suo, preparatione, & effectu.

Ite, ostendite vos Sacerdotibus. Luc. 17.

Matrimonium novæ legis ab antiquo differt in eo, quod sit longe nobiliss & perfectiss.

1. Superesse atque campus amplissimus de sa-crosancto Eucharistia Sacramento epulæ dignitate ac prodigiosis effectibus susce-deri, sed quoniam a propostia brevitate non abi-ri, totumque tractatum de Sacramentis ad ure-nius anni securum alteri occasioni reservata, necessa-ria esse dixi, ut ad doctrinam, quæ ad in-structionem populi Christiani de Sacramento Ma-trimonii explicanda refert, de Sacramento enim extreme unctionis & Ordinis diebus festis age-re decrevi, sine mora festinem. In hodierno E-vangelio occurrerunt Christo Domino decem le-prosi, quibus ille sanitatem, seu ut convententi-us loquar, munditium prodigiose contulit. Jam notate: ejusmodi homo mundatus idem im-ple est, qui antea fuit leprosus, differt tamen, ut ita dicam, quasiaccidentaliter a leproso: quia qui prius fuerat lædus, infirmus & aspecta ad nauseam horridus, jam operante Divina virtute est pulcher, vegetus, & in humani consortii participationem receptus. Pari quodammodo ra-tione, si ita discurreveris fas sit, se habet diffe-rentia inter Matrimonium, quod Deus natus-entis mundi primordio in paradiso instituit, & illud, quod in nova lege incarnatus Dei Filius ad dignitatem sacramenti elevavit: Matrimo-nium est unum, idemque, utrinque a Deo insti-tutum, verum illud in veteri lege erat quodammodo leprosum, infirmum, ac defectuosum, in quantum non erat nisi contractus naturalis ser-viens ad propagationem humani generis; & i-deo stimulatam est maritis habere plures ux-ores; dissimulatam est dare libellam repudiij, & quæ sunt alia. Nunc autem in nova lege, post-quam Matrimonium Christi Doi nisi dignifica-tione inter Sacramenta receptum fuit, & in-dissolubile vinculum, est collativum gratiæ sanctificantis, est representativum perfectissime u-nionis Christi cum Ecclesia, est denique pro-creativum seicium liberorum non solum, qui terram occupent, sed qui calum replant, & vacuas

vacans rebellium Angelorum sedes aeternum possideant. Notandum autem, Matrimonium posse dupliciter considerari, primo ut est contractus, deinde ut individua vitæ societas, sub prima ratione est sacramentum, non vero sub altera: de utraque autem sunt plurimæ, & æque valde momentosæ veritates, quæ populo Christiano haud superficialiter inculcari indigent.

2. *Propositio.* Proinde preliminariter hodie de institutore, de fine, de preparatione, de effectu sacramenti Matrimonii aliquot questiones ventilabimus. Non deerunt in decursa tortu materiae saluberrima, ac notata dignissima puncta, ex quibus soluti addiscere poterunt, quæ ratione prudenter ad conjugium aspirare debeant: conjugati autem adventant, quibus debeat aliqua Matrimonia suscipienda, alia instaura fieri. Attendite! Favete!

§. I. *Primo, ex institutione Christi, qui ad ad rationem sacramenti exivit.*

3. *Confirmatio.* Queritur igitur primo, quis auctor, & institutor fuit Matrimonii? Respondet, Dominus Deus: Divinissimus Plasmator, consideratis omnibus, quæ sua potentia ac sapientia e nihilo produxit, tandem in hominem tanquam opus primarium oculos conjecit, dixitque: (Genes. 2.) Non est bonum hominem esse solum, faciendum est adjutorium simile sibi: dein immisit in Adam sopore tulit unam de costis illius, produxit ex ea mulierem, adduxitque ad virum, indissolubili matrimonii vinculo colligandam; ideo Adam non ignorans, quæ circa se gesta erant, agnovit Deum & mulieris & Matrimonii auctorem, inquit: *Hoc nunc ex ossibus meis & caro de carne mea.* Igitur non homo, non Adam, non Moyses, non Propheta, non Angelus conjugii institutor est, sed Optimus Maximus Deus, consequenter decumang insania notam incurram Enraticæ, & alii hæretici blasphemæ dogmatizare ausi sunt, nuptias esse sathanæ inventum, non pendendum miseri iusti, quantum vulmen in summet caput contorqueant; si enim conjugium demonis inventum est, quid erant ipsi ex conjugio procreati? si auctor maledicta est, quid censendum erit de arboris fructu? O bardi! O stulti!

4. Modestius quidem agunt recentiores Sectarum, videlicet Lutherani, & Calvinistæ, consentientes, Matrimonium esse a Deo institutum, verum negant illud in nova lege a Christo Domino ad rationem sacramenti esse evectum: non in eo me detinebo, ut rationibus ex Polemica petitis hunc errorem prolixè refutem, solum iuris oppofo effectum Concilii Tridentini sess. 24. N. 4. decernentis: *Signis dixerit matrimonium non esse vere ac proprie unum ex septem Legis Evangelicæ Sacramentis, a Christo Domino institutum: non antithena sit.* Et hoc notis illustriat: Triumphet Catholica Veritas, Matrimonium in antiqua lege a Deo institutum, in nova lege Christus Dei Filius elevavit ad ratio-

nem Sacramenti, primo, quia addidit illi majorem firmitatem, tollendo libellum repudiij & indissolubilitatem: secundo, quia addidit illi perfectiorem significationem conjugum seu plurimum Ecclesia, prohibendo polygamiam seu pluralitatem usorum: tertio, quia addidit illi maiorem sanctitatem, sic instituendo, ut sit collativum gratis sanctificationis; hic iterum Tridentinum, ibid. *Graviam, qua — conjugis sanctificatio, ipse Christus Sacramentorum institutor & perfectior sui nobis passione promeruit.* Quid autem ex hac doctrina ad nostram utilitatem eruitur? autem inconfutis juvenes, audite puella! Si Deus Matrimonii auctor ac institutor est, oportet illud a Dei ordinatione expectari: vos juvenes, dum adhuc lanugo mentum occupat, mox cæco libidinis impetu abrepti, amare, procrari, & innocenti animulæ infidari incipitis: vos improvidæ puella, dum ferme adhuc faciem & cunas redeletis, jam paterni domus parietes fastidire, ad libertatem aspirare, quaeverum evagari, & aspicientium oculis venales vos exponere soletis; sic potando, jocando, confabulando, salutando sunt sponsalitia promissiones, & constantur matrimonia: non in consilium vocantur parentes aut confessarii, non attenditur aeterna salus, non deliberatur ad regulas prudentiæ, nec attenditur uti invocatur Deus, sed omne omnino motuum sunt dicitur, venustus & libido: quid mirum, si idem vobis contingat, quod mihi miserò passipioni, qui dum ceret flammulam consarcia culpiscit, cito advolat radiosi luminis pulchritudinem occupaturus, verum alas adurens, & in terram decidens, raro inter dolores deplorat, se misere luisse deceptum. Sapientia pauca!

§. II. *Secundo, ex fine qui in eo consistit, ut compleatur numerus electorum.*

5. Queritur jam secundo, quis fit finis Matrimonii a Deo instituti? Respondet, sciendum hic esse, quod prima quique Sacramenta, ut Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, & extrema Unctio solummodo in particulare suscipiuntur emolumentum Divinitus instituta: duo ultima vero, videlicet ordo, & Matrimonium cedant in universalem Ecclesiæ utilitatem; quemadmodum enim in Sacramento Ordinis non ideo consecrantur sacerdotes, ut sibi soli, sed ut toti populo proficiat, atque docendo, sacrificando, & sacramenta administrando, animas ad cœlestem patriam perducat: ita conjuges non ideo copulantur, ut sibi ipsi vivant, sed ut per generationem, atque laudabilem educationem liberorum Ecclesiam tam militentem, quam triumphantem compleant & augmentent. Cum in urbe Hierosolymitana ingens illud naturæ & artis prodigium, videlicet templum Salomonis edificabatur, dicit scriptura: (3. Reg. 6.) *quod nullius est sicutis, & omne ferramentum non sunt audita in domo, cum edificaretur.* Mirabile, & vix non imperceptibile testimonium, conspigit enim quæstio, quomodo lapides sine armo-

rum strepitu, scindi, secari, dedolari, & ad edificium aptari poterint? Huic difficultati satisfaciunt interpretes duplici ratione: aliqui dicunt, (Baruch ser. 3. v. 37.) lapides adificii per sanguinem certorum vermium fuisse maceratos, itaque emollitos, ut instar cerae absque strepitu in quantumvis figuram redigi poterint. Alii vestigii similia ajunt, (Abdus in 3. Reg. 6. v. 20.) lapidibus ajunt, in Hym. Dedic. *cellis de virtutibus factis ad altaria tollitur*, id est, quæ de beatis electorum animabus tanquam totidem lapidibus adificatur: officina, ubi hi lapides præparantur, est status conjugalitatis; postquam enim anima recens nata in Baptismo per sanguinem Christi, qui instar vermis in passione atritus est, purificata fuit, necesse est, ut dein per sollicitam, & pie Christianam educationem perpolitur, & in eam formam redigatur, qua triumphantis Ecclesiæ adificio quam optime est convenientis. Ecce! hic est finis matrimonii a Deo instituti, procreatio, & educatio liberorum, quibus numerus Electorum compleatur: hic est finis, inquam, primarius.

6. Sed excipies forsitan: datur quam plurimi conjuges infecundi, qui prole carent: ergo hi non assequuntur finem conjugii? Recte mones; pro his dein pugnat finis secundarius, qui in eo consistit, ut matrimonium sit in remedium concupiscentiæ. Atque in hunc sensum pulcherrime ad rem nostram pronunciat S. Augustinus, 114. de civit. c. 19. *Uterque scivis propendens in ruinam turpitudinali excipitur honestate nuptiarum, ut quod sensit esset in solatione, agros esset in remedium.* Tempore, quo sanctus Abbas Torellius in Hertruii vicitibus, immoissis quidam lupus rapinis ac voracitate sua totam late viciniam infestabat. (Reliquis de Mirac. sancti. cont. 1. p. 2. mir. 19.) Venierunt ergo ad sanctum Abbatem in eremo degentem miserae matres, quibus lupus infansulos, & pastores, quibus oculos & vitulos de grege abripuit, humiliter rogantes, ut suis precibus a Deo remedium impetraret. Et revera impetravit; cum enim aliquando lupus miserum infansem furto ablatum in vincta portans, matre infestante, & nequiquam lamentante in sylvam festinaret, vilis in sancto Viro, justusque est, ut quancocumque infansem dimitteret: obediit vellem, & infansem ad pedes sancti Abbatis deposuit, quem ille matris illiusum, ac incolamem restituit. Deia lupum ulterius allocutus dixit: Audi vorax animal, ego in nomine ac virtute Omnipotentis Dei tibi præcipio, ut a gratioribus ac rapinis deinceps abstineas: id si feceris, promitto, quod tibi quotidie apud postes eremitorum mei alimenta abundanter subministrare velim: Lupus demisso capite quasi annuebat, & postmodum nec hominum nec pecudum cultum necuit, sed totus mansuetus, & ac carni-

ac ciborum portione, quam illi Dei famulus singularis diebus porrexit, contentus vixit. Cui apertus, magisque apposte comparem concupiscentiam, quam lupus? hoc ferax & vorax bellua heul quam luctuosas strages edidit, quot innocentes animas perdidit, quot prædis ac rapinis infernum implevit? indomita est, rebellis est, infatigabilis est. Igitur Dominus Deus idem remedium illi statuit, quod Abbas Torellius lupi concessit illi usum conjugii, ut vasa & fœda libidine in alios sævire desineret. Ideo postquam in Ecclesia sacerdotali benedictione conjuguntur, expresse commemorantur, meminerint, Matrimonii Sacramentum institutum esse, ut sic infirmitas libidinis remedium detur, & gravissimis Dei offensis via præcludatur. O quam hic opportuna se mihi offerret occasio, acerrime inveniendi in se adulteros & corruptores, qui omni lupi ingulvisio, res suo conjugii pabulo non contenti ad alienam rudicitiam majore, quam dici possit, impietate devorandam admittunt: vesum hanc inveniendam in aliud tempus cum infernalis lupis aeternum ululari, & speras fuis voluptates ac scandala infinitis lacrymis deplorari sicut.

§. III. *Tertio, ex effectu gratis sanctificationis quam confert.*

7. Queritur denique tertio, quis fit effectus Sacramenti Matrimonii? Respondet, effectus principalis Sacramenti Matrimonii est gratia sanctificationis, & quidem non qualicumque, sed ita uti conjugali specialiter proportionata; sicut enim in Baptismo datur gratia regenerans, per quam Christi Domini tanquam mystici corporis membra esse & vivificari incipiunt; sicut in confirmatione datur gratia roborans, qua ad profitentiam fortiter Christi fidem manum; sicut in Eucharistia datur gratia nutrens, qua calor Divini amoris per tepiditatem, & concupiscentiam deperditus restauratur: sicut in penitentia datur gratia resuscitans, qua peccatrix anima sanatis vulneribus ad vitam supernaturalem revocatur; sicut in extrema unctio datur gratia confortans, qua homo in ultima lucta contra infernalem inimicem infidias armatur: sicut in Sacramento Ordinis datur gratia exortans, qua ordinatus ad rite obeunda Ecclesiæ ministeria, servandamque statum sui continentiam roboratur; ita in Sacramento Matrimonii confertur gratia amorem naturalem perficiens, & ad ferendam conjugii onera adjuvans. Postquam Propheta Elisæus mulieris Samanitidis filium ad vitam revocatum restituit, (4. Reg. 4.) reversus in Galgala, ubi fames galabat, præcepit filiis prophetarum, ut egressi in campum herbas agrestes colligerent, easque in olla coquerent: iverunt illi, & collegerunt, verum grandi errore; quippe loco herbarum fabularum ex vite iulvestri decomplerent colocythidas, quas ubi pueri copiose gustarunt, contortis labiis, & corrugata fronte ob nimium amaritudinem clamantur: *Mors in illis! Mors in illis!* accessit Elisæus, & modicum fabularum

quantum tribus digitis capere poterat, in olam injecti, atque ecce: mox palmentarium illud fabulata amaritudine in sapidissimum edulium commigravit. Non ablo do vero, si huic ollæ statim conjugalem confero; ibi enim dantur amaritudines millenz: quid posset esse amarus quam quod mulier cum fastidio concipere, cum diuturnis molestiis conceptum portare, cum asperim dolore parere, cum continuis curis prolem educare ac instituire debeat? quid posset esse amarus, quam quod Vir in sudore vultus sui panem lucrari, uxorem ac liberos nutrire, præstantia mala avertere, futura providere, bono exemplo præire, & totius familie curam tam quoad corpus, quam quoad animam gerere teneatur? quid posset esse amarus, quam ipsa indifolubilis vite societas, quæ quantumvis adversa succedant, quantumvis vir, ut mulier asperis & incultis moribus sit, quantumvis quotidianæ ac continuæ molestiæ, diffida ac fastidiosa crebrescant, usque ad vitæ finem sustinenda, ac proroganda est. Hæ utique sunt amaritudines colocynthidis intolerabiles, verum melior ille & Divinus Elias pauculum farinule statui conjugii immiscuit, volo dicere gratiam caelestem sponsum in ipso sacramentali contractu insuscepit, quæ molestias omnes mirum quantum dulcorat, & conjuges ad ferenda status illius onera confortat. Ita in huic scripturæ locum Doctissimus Marchantius, Candelab. Myst. tr. 8. lect. 1.

8. Hoc ipso autem, quod Sacramentum Matrimonii fit collativum gratiæ sanctificantis, & quidem talis, a qua utriusque conjugis per omnem vitam continuata felicitas dependat, necessesse est, ut illi ad Sacramentum hoc digne suscipiendum eam preparationem præmittant, quæ universim ad omnia Sacramenta vivorum requiritur. Invenis mi Christiane, quod ajo? Non intelligo. Ergo nota: aliqua dicantur Sacramenta vivorum, alia Sacramenta mortuorum: Sacramenta mortuorum sunt, quæ homini in peccatis constituto primam gratiam conferant, eamque a morte ad vitam spiritualem revocant, qualia sunt Baptismus & Pœnitentia. Sacramenta vivorum sunt, quæ statum gratiæ præsupponunt, ejusque solummodo augmentum adficiunt, qualia sunt Confirmatio, Eucharistia, extrema Unctio, Ordo & Matrimonium: Atque ad hæc Sacramenta vivorum universim pœnitentia tantum condigna dispositio prærequiritur, quæ peccata tanquam onices tollunt, & animas ad suscipiendum Sacramentalem gratiam præparant, prout speciatim ad Sacramentum Matrimonii Concilium Tridentinum cit. a Barradi de Matrim. c. 1. id exigit: *Conjuges antequam contrahant — sua peccata diligenter confitentur, & ad SS. Eucharistia Sacramentum sic accedant.*

9. Cum Angelus Raphael juvenem Tobiam, cui itineris comitem se adjuverat, in domum Raguelis perduxit, fuisset illi, ut Saram unicam illius filiam in conjugem peteret: exhorruit Tobias ad hoc Angeli consilium, dixitque: (Tob. 6.)

Audite hanc filiam jam septenis antea viris fuisse traditam, qui omnes a demonio fuerunt jugulati: timo ergo, ne ipsam & mihi contingat. Subintulit Angelus. Pone mentem: grandis est differentia inter te & septem illos Saram maritos: Enimvero qui conjugium in peccatis suscipiunt, qui Deum ejusque gratiam ex animo excludunt, qui intentione pessima ad inconvulsum, qui non nisi libidinem quærunt, qui sicut equus & mulus peticulanti, illi sunt, contra quos habet potestatem demonium. Ita loquebatur Angelus ad Tobiam, vos vero Christiani mei, præsertim juvenes, & puella, qui ad statum Matrimoniale aspiratis, diligenter annotate hæc monita; habetur enim ab experientia, quod conjugia, quæ in peccatis consistunt, & ubi gratiæ sacramentali obex ponitur, sint infortunatissima, sint Divinis maledictionibus plena, sint innumeris demonum illusionibus obnoxia. Sed quid agendum iis, qui proh dolor! in peccatis contraxerunt, consequenter gratiam Sacramentalem non receperunt? Illi seris pœnitentia peccatum illud delere ac abominari student, malam intentionem, qua conjugium inierunt, per contrariam protestationem emendant, Deum nunc precantur, & delicta sua per vitam pie Christianam compensant, ita sperandum est, quod Sacramentalem gratiam cuius se initio contracti Matrimonii indignos reddiderunt, sint recuperaturi, prout docent Theologi.

10. Epilogus. Contrahamus jam in commendam omnia, quæ dicta sunt. Matrimonii auctor ac institutor est Deus: ergo illud non ab humana sed Divina ordinatione expectandum est. Matrimonii finis in eo consistit, ut numerus æditorum, & vacuæ rebellium Angelorum sedes in calis compleantur: ergo proles susceptæ per sedulam educationem ad virtutem & perfectionem Christianam manuducenda sunt. Matrimonii effectus est, gratia Sacramentalis, & quidem illa, qua conjuges ad ferenda status onera mirifice confortantur: ergo curandum est sponsum, ut per peccata sua huic gratiæ non ponant obicem. Hæc quidem omnia bene: verum jam pro coronide interrogo, quotusquisque est ex Christianis, qui in contrahendo conjugio hæc omnia adeo necessaria cura habet? Ah quotusquisque? In hodierno Evangelio ex decem leprosis a Christo mandatis unus tantum rediit gratias pro accepto beneficio rependens: parem in modum arbitror ex decem conjugis viri unum esse, ubi observantur quæ observanda sunt. Currit juvenis, volitat puella ad huic statum qui se prius examinat, dicendo: Estne hoc Matrimonium a Deo? estne ad meam animæ salutem? summe in statu gratiæ, ut digne illud suscipiam? quid mirum quod in ore Christiano non inveniantur insusta matrimonia, ubi nulla est benedictio Divina, sed mille infortunata & luctuosus exitus? &c. &c.

Dominica XIV. post Pentecosten.

CONCEPTUS LIII.

Obstat Matrimonium non obstante saluti, si debita cum intentione, & preparatione vocatur.

Nemo potest duobus Dominis servire. Matth. 6.

Status conjugalis, quem multi avertuntur ac dimittunt, est laudabilis.

1. **E**X hoc principio: Nemo potest duobus Dominis suis servire, multi conclusionem fecerunt, statum conjugalem non convenire cum negotio salutis, eo quod impossibile, aut saltem valde difficile sit, hominem conjugatum ita posse partiri amorem, ut, dum conjugii adheret, non simul recedat a Deo. Porro hanc opinionem ex quibusdam Veterum criteriis hauserunt, qui, prout commemorat Alexander ab Alexandro, l. 4. Genial. cap. 8. conjugium tanquam statum humane sapientiæ ac felicitatis profus contrarium improbarunt. Thales Milesius unus ex sapientibus Græcis quæsitus, cur uxorem non duceret, respondit, si necdum satis maturus esset: post aliquot annorum decursum demum interrogatus reulit, se jam nimis consensisse: quo dicto significare voluit, nullum in statu humane temporis inventiri, quo conjugium prædenter iniri valeat. Socrates a Discipulis in consilium vocatus, an, quando, & quomodo nubere expectaret? duxit illos ad ripam fluminis, (Amen in Meth. p. 2. firm. 34.) cepitque piscari, inquiens: observate quid pisces agant: avidissime cibo inhiant, cum autem hancum se glutisse, & libertatem amississe sentiunt, omni vi, ac impetu effugere, & vinculum abrampere moluntur: ita multis accidit juvenibus, qui maximo quidem pruritu ad conjugium convolant, sed mox facti penitentiam capiuntur. Insignis ille Phoroxanus Legislator ad mortis consilia adductus (S. Hier. lib. 1. contr. Jovin.) vocavit fratrem suum Leonium, eique inter ultima monita edixit: te vitam satis felicem fuisse victurum, si uxore caruisset. Ex his, inquam, alique id genus Antiquorum placitis, & quod plus est, ex eorum, qui infortunatum duxere consilium, quales fuerunt Euripides, Cato, Imperator Claudius & alii, ex horum, ajo, exemplis, nonnulli conclusionem, conjugium esse statum cuius homini pruden- ter merito perhorrescendum. (Strabus ser. 68.) Verum aliter hæc ex parte dicuntur Gentium Apollus; quamquam enim celibatam matrimonium præferat, addit tamen vitam celibem esse donum Dei non omnibus convenientis: *Volo omnes sicut vestrum esse, sed unusquisque propriam donum habet a Deo, alius sic, alius vero sic.* (Cor. 7.) Quasi dicat, cupere omnes, sicut ego, continentiam amplecti, ita, ut liberi a sollicitudine & cænis tribulatione soli Deo puro corde placere studeant: sed quoniam Deus, nolens castitatem sub præcepto concludere, diversa in statu vite genera, celibatam, Matrimonium,

& Viduitatem, neminem adstringo, aliquos quippe vocat ad huic statum, alios ad alium, & unicuique dat auxiliarium gratiam, ut si cooperari velit, in suo statu salutem invenire possit. Ita Apollus.

2. *Proposio.* Proinde ut in capta materia pergamus, demonstrandum hodie sensui matrimonium saluti neutiquam contrariari (prima pars) dummodo recta intentio (hæc secunda pars) & debita preparatio (hæc tertia pars) rite præcedat. Cætera, quæ ad suspicatum conjugium requiruntur, cæteris concionibus ordine explicabuntur. Favete!

§. I. Nique respugnat saluti aut vitæ.

3. *Confirmatio.* Conjugium est status Deo beneplacens, & neutiquam saluti repugnans. [Ia probationes adducam pro hæc assertionem? Sed quid indiget probari, quod luce meridiana clarior est? quondam Divinissimus Meriti Redemptor in Cana Galilææ ad nuptias invitatus est. An comparavit? Comparavit una cum Beatrix Matre sua: imo cum vitium non sine sponsum ignominia, & convivium afflictione descenderit, primo miraculo, quo aquam in vinum convertit, descensum superavit, quod certum non fecit, si nuptiæ homini essent perniciosæ, & obitaculum salutis. Ita hanc in locum argumentatur Doctissimus Barradius, Tom. 2. l. 3. c. 4. *Nisi conjugium probasset, nuptiæ non interesset neque eas præsentia sua honestas.* Mi Christiane, cura, ut statum tuum conjugalem cum Deo, in Deo, & propter Deum inchoes, atque tuas nuptias tam castæ, pie, ac sobrie celebres, ut Christus & sanctissima Virgo Mater iis sine offensiculo interesse possit, sicque certus esto, statum tuum non tantum non tibi fore impediculum sed potius promotivum virtutis ac salutis.

4. Plus dico: si status conjugalis cum virtute & salute non esse composibilis, quomodo potuisset Deus tam veteris quam novi Testamenti sanctos ad huic statum vocare, & quidem ideo vocare, ut per tribulationum tolerantiam, per sanctam proles educationem, atque pietatis opera insignem perfectionem consequerentur? atqui hoc fecit Deus: Nonne Nos erat uxoratus? Omnino; & tamen dum arcem impendo totius sæculi labore fabricabat, dum in fluctibus diluvii diuturno tempore cum familia fluctuabat, dum vii ei propinquos & amicos aquis abique remedio submergit, ad magnam sanctitatem pervenit. Nonne Abraham erat uxoratus? Omnino; & tamen dum Saram & Agar quotidianis dissidiis collidi, dum in Geraris peregrinatus charissimam sibi uxorem a Rege Abimelech abripit, dum Isaac unigenitum suum in mortis viciniam a Deo expolci cernebat, ad magnam sanctitatem pervenit. Nonne Isaac erat uxoratus? Omnino; & tamen cum filios Jacobum & Elau gravissimis odiis conflagrare conspexit, cumque decrepita ætate oculos lumine orbatus esset, ad magnam sanctitatem pervenit. Nonne Jacob erat uxoratus?

tus? Omnino, & tamen dum a fratre Esau ob præceptam primogenituræ prærogativam continens persecutiones patiebatur, quarum causa etiam ad Labanum avunculum protulere, ubique quatuordecim annorum servitio subire debebat, dum Dinam filiam a Principe Sichem raptam ac violatam audivit, dum filios, raptus injuriam ferro, ac flamma imo omnimodo Sichimitarum interfectione ultio fuisse percipit, aliisque tribulationes multas, & magnas sustinuit, ad magnum sanctitatem pervenit.

5. Placet etiam ex nova lege ejusdem farinae exempla percipere? Quis ambigat sanctam Felicitatem ad Matrimonium vocatam fuisse, ut per filiorum generationem, & piam institutionem coronam gloriæ assequeretur? (S. Gregor. Mag. Hom. 3. in Evang.) septem filios Martyres filii post se timuit vivos relinquere, sicut carnales parentes solent meure, ne mortuos præmittant: in perfectione filiorum corda in amore patriæ celestis roborabat, & parturiebat spiritu, quo carne pepererat, videntque certantes, in omnibus ipsa certabat, & in omnibus vicebant ipsa vicebat. Quis ambigat sanctam Symphororam ad matrimonium vocatam fuisse, ut per septem filios celestis Jerusalem ruinam restitueret? (Breviar. 28. Jul.) Hos Deo consecravit per martyrium dux esse fuit, verbo exhortans, & exemplo præiens prima Deo vitam gloriosam credidit. Quis ambigat sanctam Montanam ad matrimonium vocatam fuisse? (S. Aug. l. 1. Conf.) cum enim filium sanctum Augustinum mundo peperisset, quantis angustis egerit, ut & Deo illum parturiret? Quis ambigat B. Aletham ad Matrimonium vocatam fuisse? hæc Bernardum, & sex ejus fratres non tam maritum, quam Deo genuit, quippe quos Bernardus omnes præta mundi vanitate ad Claravalensæ Monasterium duxit. Nota mihi Christianæ, Matrimonium non est status adeo profanus, & a salute alienus, ut non tam bene quam Ordo Religiosus possit esse seminarium sanctorum. Falleris & fallis, si identidem recoquis insulsum illud: utinam non esse uxoratus, vellem longe devotius Deo servire, verum negotia domestica, educatio prolium, jugum mariti, & quotidianæ molitiæ impedimento mihi sunt, quo minus inquam in Deum elevare possim: falleris, inquam, hæc enim tepiditati adeo non erant excusationes, ut Deus tibi ante oculos collocaturus sit Noëm, Abraham, Isaacum, Jacobum, S. Felicitatem, S. Symphororam, S. Montanam, B. Aletham, & alios conjugatos, qui in conjugio perfectissimos, quam Anachoretæ in eremis, & religiosi in claustris vixerunt. Res fere tota ad id devolvitur, ut hunc statum recta intentione, & debita cum preparatione aggrediaris.

§. II. Dummodo cum bona intentione.

6. Quæres igitur, quænam sit illa intentio ad Matrimonium? Si eleganter constructa na-

vis, dum deductis carbasis inter festivas acclamationes et portu in mare protruditur, intellecta esset prædita, postquam incontinentis, ad insidiæ maris pericula ac molestias omnes prævidere, certe cum timore ac tremore lamentaretur, ac diceret: Ergone pergam ego in immensum pelagus? ad tot scopulos? ad tantas tempestates? ad ventos, & procelas ex omni parte pugnantem? ad millena mortis pericula? Et quidem per totam meam vitam? Quid consolationis mihi superest? Eheu! nihil aliud nisi solum calum & stellula polaris, quæ oisidum mihi sit, pero & submergor: Eundem in morem contemplor speculorum juvenem, & modestam virginem dic illa, qua fidei invicem probas manus porrigunt, & matrimonium tanquam periculo mari sele committunt. Si ratione, & sincera rerum intelligentia præditi forent, considerando tot adversa, quæ statim conjugali annexa sunt, flere potius quam rideere deberent. Quid illis remanet pro duce quam calum & lamen cælestæ? illic oculos, illic auribus erigant, verique sint, quod inter tot tyrones & brevia, volo dicere inter mille terribilia, fastidia, molestias, & onera ad portum æternæ beatitudinis aut difficulter aut omnino non appulsi sint, nisi pro scopo principali stellulam polarem, id est Divinam voluntatem, & animæ salutem respiciant. Advertit, quo sit intentio nubendi?

7. Circumeamus nunc, & tam ex conjugatis, quam solutis queramus, an sanctam hujusmodi intentionem habuerint, aut habeant? Audi, mi Bone juvenis, cur uxorem ducis? quem sponsem tibi præfigis? Audi optima Virgo, cur maritum desideras, quid quæris? O quam præpolaris rationes, si vera lateri velint, percipiunt: initur matrimonium non ut opus Divinum, sed ut actio mere humana, sine consideratione, sine consultatione, sine recurru ad Deum: solam attenditur ad lucrum, ad dotem, ad pulchritudinem corporis, ad voluptatem: dummodo sponsa sit pecuniosa, venusta, aut procax, statim compingitur matrimonium, nec curatur, quod sit etiam jurgiosa, desidiola, aut impudens: dummodo sponsus sit artificiosus, laboriosus, aut illecebrosus, statim porrigunt manus nec indagatur, utrum non etiam sit bibulus, prodigus, & luxuriosus. In populo triviali motum pro conjugio fere non est aliud, quam quod a lascivia iustum sumit, & ipis etiam huius commune est. In populo honoratiore matrimonium plerumque originem habet ex avaritia & interesse proprio: multi contrahunt, ut officium, ut dignitatem, ut nupticum, ut potentis familiaritatem amittentem acquirant: hæc si fixa rata sint, de eo ne quidem cogitatur, quibus vitis aut virtutibus altera conjugii compar sit prædita, & ad matrimonium ad utriusque animæ salutem, & Dei gloriam cedat. O quam longe cautions hæc ex parte luere veteres, Patriarcha Abraham (Genes. 24.) fidelissimam famulum suum Eliezer mittit in Metopotamiam, ut filio suo Isaac ibi conven-

nientem sponfam deligeret: Ivit famulus ad iussu Domini, venienteque in urbem Nachor, cum primam omnium Rebeccam Bathuelis filiam sibi occurrentem haberet, non satis poterat ejus virtutem modestiamque admirari, illam enim non solum sicuti Eliezer, sed & ejus camelis potum præbuit, illa eum in domus paternæ hospitium invitavit, illa adventum hostipis parentibus nunciavit, quibus confideratis non poterat dubitare Eliezer, se incidisse in foemina, quam Dominus Deus Isaac Domini sui filio destinasset: nec opinione deceptus est! quippe cum a patre petierat, impetratumque in patriam rediit. Ubi haud procul a domo Abrahami jam aberant, Isaac ambulabat xuri, quem Rebecca a longe conspiciens interrogavit Eliezer, quis ille hominum esset? respondit ille, hic ipsissimus est Abrahæ filius sponsus tuus! Et ecce! mox Rebecca faciem pallio operuit, nec prius rexit, quam famulus virtuosam ac laudabilem, quæ tam in domo Bathuelis, quam in omni itinere in Rebecca confixerat, Isaac narrasset ac absolvisset: servus autem cunctis, quæ gesserat narravit Isaac: hæc jam relicti omnibus, quæ sub consideratione trahit possent, solum interrogo, cur modestissima Virgo viso sponso faciem oppalliarit. Audite respensionem Doctissimi Olivæ in Gen. 24. notata dignissimam: ut dum servus commemorat, quæ accidissent, prius Isaac in se diligit decorem matris, quam vulnus. Cogitabat secum Rebecca, si sponso videram me præbeo, attendet ille ad ea que videt, non ad ea, quæ audit: sed hoc plane adversatur meo placito; vellem enim omnino, ut sponsus non tam ob venustatem corporis, quam oculis haurit, quam odore animi, quæ ex famulo narrante percipit, me amare incipiat. En mi Christiane, quis finis, que intentio habenda sit in Matrimonio: non attendenda sunt dotes corporales, sed spirituales, illæ enim tantum faciunt, ut commode, opulenter, ac devotie vivas, istæ autem id operantur, ut pie, elice ac sancte totius vite cursum ad Dei beneplacium instituas.

8. Vis in compendio omnia, quæ ajo; observa monium S. Augustini, l. 4. in Julian. c. 1. Hæc esse debet piam conjugum intentionem, ut regenerationi generatio preparatur. Quisquis ad conjugium aspirat, cogitet, astatque ad Deum: Domine eligo hunc statum, ut tibi commodius serviam, ut occasione te offendendi fugiam, ut fragilitatem meam a peccatis præservem, ut per filios, quos mihi dederis ludus tuas etiam post meam mortem contineam, & gloriam quam tam in militante, quam triumphante Ecclesia augeam.

§. III. Et debita preparatione innotuit.

9. Hæc de bona ac pia intentione: verum hinc intentum accedere etiam debet laudabilis preparatio, eaque non solum proxima, quæ in eo consistit, ut sponsi antequam sacramentaliter contrahant, confessione ac communionem ante-

nam expient, sed etiam remota, per quam nihil aliud intelligi, quam vitam pie Christianam, frequentem orationem ad Deum, maturam deliberationem, & obsequentem consiliorum collationem cum parentibus & amicis. Præsumquam Monasteriorum aut sacrorum Ordinum Candidati suscipiuntur, ut Sacerdotio initiantur, requiritur ab ipsis, ut prius octiduaa spiritus exercitatione se ipsos probent, ac bene delibent. Multo igitur magis præsumquam ejusmodi dispositio necessaria est in matrimonio, quia in statu religioso, non autem hic datur annus probationis & facultas recedendi. Si mulier pro sua dote maritum emit bardum, stupidum, trunculentum, aut vie mulierem lepidam, insanam, obtusam, non est remedia locus; vinculum enim conjugale non amplius potest dirumpi; ideo censet S. Ambrosius ap. Menoch. cent. 11. c. 14. mancipium, quod in servitute venditur quodammodo felicius esse, quam conjugatus; quia finitris animi mancipatus reddi ad liberatam, quam illi non nisi per mortem sperare possunt. Hac certe de causa cum Christus Dominus docuisset, mulierem dimitti non posse, statim subintulit Apostolus: Si hæc est causa hominis cum uxore, non expedit nubere. (Marth. 19.) Supra quæ verba S. Chryostomus ap. Menoch. loc. cit. ponderans onera conjugii, & ad celibatum adhortans ait: Levius est onera conceptiscentiam præstari, quam contra multo-rem malam.

10. Quapropter Christiane juvenis, Christiana puella, si in te tanti momenti, & qua omnis tua temporalis, & magna ex parte etiam æterna salus dependet, tuto procedere cupis, ante omnia alia medita tibi commendatam habere orationem & obedientiam. Olim gentiles non alio facile in negotio idolorum quorum opem implorabant, (Cicero de Arusp.) quam in eligendo conjugio: oportet igitur, ut Christi adflecto multo magis Domino Deo supplices fiant, quæ ait facer Proverbiales: Domus & Virginitas dantur a parentibus; a Domino autem proprie uxore prædatur. (Prov. 19.) Septuaginta Interpretes alius verbum hoc effectum exprimit, adduntque vocalem, quæ rem bellissime explicat: a Domino aptatur mulier viro. Quid voluit dicere? Age, mi Christiane, ingrediere officinam, ubi venales exponuntur novæ vestes: dic, quam ex omnibus eligis? sine dubio illam, quæ præ cæteris corpori tuo concinne aptatur, ita ut non nimis curta sit, ne totum corpus non tegat, nec nimium longa, nec pedes implicet. Par ratio fe habet de uxore, ea tamen differentia, quod uxor, quæ concinnata, non tam ex tua electione, quam Dei ordinatione proveniat: a Domino aptatur mulier viro: hæc vere Dei donum est, in fe esse bonam, necesse est ut & tuis commodis conveniens & idonea sit. Talem, qui sortitur conjugem, magnam a Deo donum accipit: Mulier bona pars domus, (Eccl. 26.) si enim ad vitam pie ac virtute-

BIBLIOTHECA MUSEI HISTORICO-NATURALIS CAESARIS PALATII VIENÆ

